

LATVIJAS REPUBLIKAS PROKURATŪRA
ĢENERĀLPROKURATŪRAS
DARBĪBAS KONTROLES UN STARPTAUTISKĀS SADARBĪBAS
DEPARTAMENTS
**PROKURATŪRAS FUNKCIJU ĪSTENOŠANAS
KOORDINĀCIJAS NODAĻA**

Reģ.Nr. 90000022859, Kalpaka bulvāris 6, Rīga, LV-1050
tālr. 67044447 fakss , e-pasts: PFIKN@lrp.gov.lv

Rīgā

09.12.2024.

**Par prokuratūrā izveidoto trauksmes celšanas sistēmu
un trauksmes celšanas aktualitātēm 2023. gadā**

Prokuratūra saskaņā ar Trauksmes celšanas likuma 1. panta pirmās daļas 3. punktu ir kompetentā institūcija trauksmes celšanas jautājumos, ja iespējamais pārkāpums, par kuru ziņo trauksmes cēlējs, ir noziedzīgs nodarījums vai likumpārkāpums.

Trauksmes cēlējs un trauksmes celšanas pazīmes

Atbilstoši Trauksmes celšanas likuma 1. panta pirmās daļas 7. punktam noteikumiem trauksmes cēlējs ir:

- **fiziskā persona,**
- kura sniedz **informāciju par iespējamu pārkāpumu,**
- kas var **kaitēt sabiedrības interesēm,**
- persona šo **informāciju uzskata par patiesu,**
- **tā gūta, veicot darba pienākumus vai dibinot tiesiskās attiecības, kas saistītas ar darba pienākumu veikšanu, vai esot praksē,**
- un kurai šīs informācijas sniegšanas dēļ **varētu tikt radītas nelabvēlīgas sekas.**

Tādējādi trauksmes cēlējs nevar būt jebkura persona, kas uzzinājusi par iespējamu pārkāpumu vai nelikumīgām darbībām, piemēram, kādā citā iestādē vai uzņēmumā. Tāpat Trauksmes celšanas likuma 3. panta trešajā daļā ir uzskaitīti gadījumi, kas nav uzskatāmi par trauksmes celšanu, tostarp, kad tiek ziņots tikai par personīgu interešu aizskārumu.

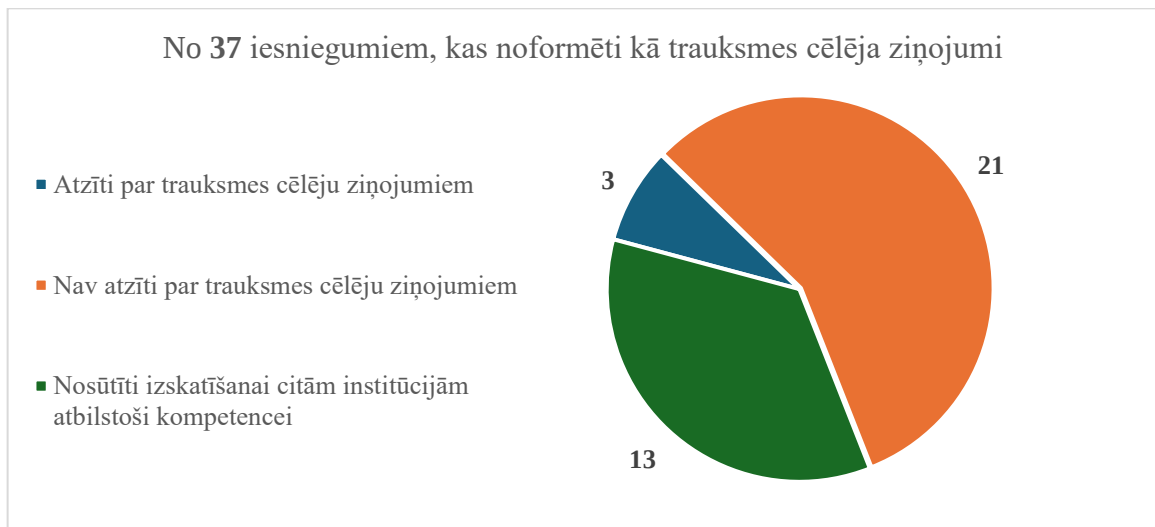
Trauksmes cēlēju aktivitāte

Valsts kanceleja kā trauksmes cēlēju kontaktpunkts ir apzinājusi 45 kompetentās institūcijas, tai skaitā prokuratūru, kurās 2023. gadā iedzīvotāji vai darbinieki ir vērsušies, lai celtu trauksmi. 2023. gadā kompetentajās institūcijās kopā saņemti **386** iesniegumi, kas noformēti kā trauksmes cēlēju ziņojumi. Kopumā no visiem saņemtajiem iesniegumiem **106** tika atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem un 5 vispārīgā kārtībā saņemtie iesniegumi pārreģistrēti par trauksmes cēlēju ziņojumiem. Savukārt **245** gadījumos iesniegumi netika atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem, jo neatbilda kādai no trauksmes celšanas pazīmēm (sk. Valsts kancelejas publicēto pārskatu par 2023. gadu "Trauksmes celšana un trauksmes cēlēju aizsardzība" (turpmāk – Valsts kancelejas publicētais pārskats)).¹

¹ <https://www.trauksmescelejs.lv/sites/default/files/buttons-card-files/Trauksmes%20celšanas%20parskats%202023.pdf>

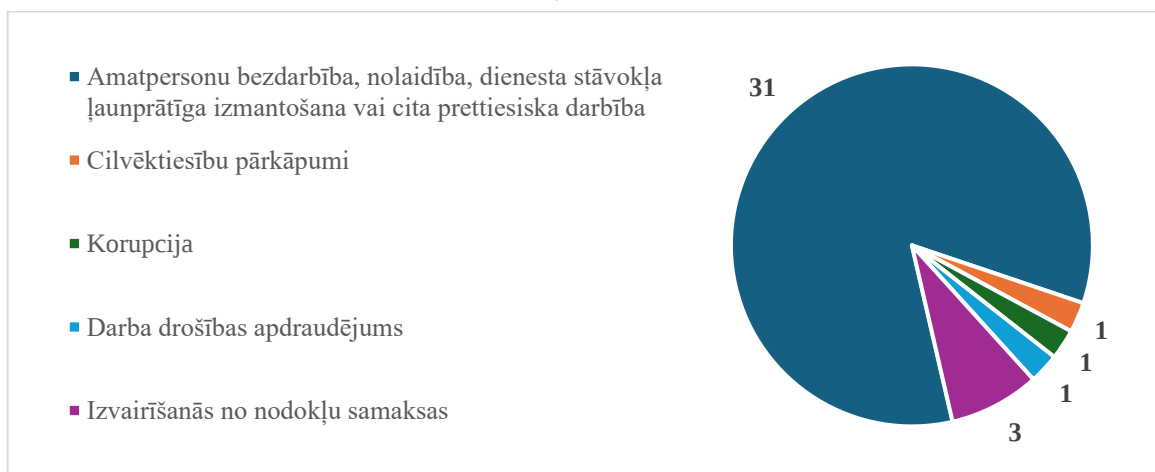
Prokuratūrā 2023. gadā tika saņemti un izvērtēti **37** iesniegumi, kas noformēti kā trauksmes cēlēju ziņojumi, tas ir, **9,6 %** no kopējā iesniegumu skaita valstī. Vairāk kā prokuratūrā iesniegumi saņemti Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā – 52, Valsts policijā – 40 un Rīgas valstspilsētas pašvaldībā – 39. No prokuratūrā 2023. gadā saņemtajiem iesniegumiem **3** tika atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem un uzsākta to pārbaude pēc būtības (*sk. 1. attēlu*). Savukārt **21** iesniegums nav atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, jo neatbilda kādai no Trauksmes celšanas likumā noteiktajām trauksmes celšanas pazīmēm (piemēram, ziņots tikai par personīgu interešu aizskārumu, informācija nav gūta saistībā ar darbu, informācija par civiltiesiskiem strīdiem, dažādu iestāžu lēmumu apstrīdēšana vai pārsūdzēšana u.c.). Citām institūcijām pēc piekritības nosūtīti **13** ziņojumi izskatīšanai atbilstoši kompetencei. Tāpat 5 trauksmes cēlji atbilstoši Trauksmes celšanas likuma 7. panta septītās un astotās daļas noteikumiem informēti par ziņojumu izskatīšanas gaitu, sniedzot tiem informāciju par konstatētajiem faktiem, pieņemtajiem lēmumiem vai veiktajām darbībām.

1. attēls

2023. gadā iesniedzēji prokuratūrai ziņojuši par iespējamiem pārkāpumiem šādās jomās:

2. attēls

Atbilstoši Latvijas Prokuroru ētikas kodeksa 46. punktam prokuroram ir tiesības izmantot prokuratūras kontaktpersonu trauksmes celšanas jomā, lai jautājumus par ētikas

normām pseidonimizētā veidā uzdotu Prokuratoru atestācijas komisijai. 2023. gadā saņemti divi iesniegumi par ētikas jautājumiem, kas tika pseidonimizēti un nodoti tālākai izskatīšanai.

Trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanas rezultāti

Veicot pārbaudi, vienā gadījumā tika izvērtēta Valsts ieņēmumu dienesta veiktā pārbaude saistībā ar trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanu. Pārbaude rezultējās ar Valsts ieņēmumu dienestā uzsāktu kriminālprocesu par iespējamām noziedzīgiem nodarījumiem tautsaimniecībā. Otrajā gadījumā, izvērtējot Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – Birojs) veikto pārbaudi, kas bija uzsākta saistībā ar trauksmes cēlēja ziņojumu, tika atcelts Biroja lēmums par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu un materiāli nosūtīti atkārtotas pārbaudes veikšanai. Pārbaudes gaitā Birojs uzsāka kriminālprocesu par iespējamu noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienestā. Savukārt trešajā gadījumā izvērtēta kriminālprocesu veicošo amatpersonu rīcība. Lai gan trauksmes cēlēja ziņojumā norādītie fakti neapstiprinājās, pārbaudē tika konstatēts, ka kriminālprocesā netiek nodrošināta mērķtiecīga izmeklēšana, tādējādi doti amatā augstāka prokurora rakstveida norādījumi par konkrētu izmeklēšanas darbību veikšanu.

Konsultācijas un sadarbība trauksmes celšanas jautājumos

Prokuratūrā 2023. gadā sniegtas konsultācijas 16 personām par jautājumiem, kas saistīti ar trauksmes celšanu. Tās sniegtas par prokuratūrā izveidoto trauksmes celšanas sistēmu, ziņojumu iesniegšanas kārtību, institucionālo piekritību (kompetenci) trauksmes cēlēja ziņojumu izskatīšanā, Trauksmes celšanas likumā noteiktajiem gadījumiem, kādos var tikt atklāta trauksmes cēlēja identitāte, kā arī citiem jautājumiem, kas saistīti ar trauksmes celšanu. Tāpat sniegtas konsultācijas un veikta informācijas apmaiņa ar citu institūciju trauksmes celšanas kontaktpersonām un trauksmes cēlēju kontaktpunktu par jautājumiem, kas saistīti ar trauksmes cēlēju ziņojumu izvērtēšanu vai to virzību.

Aktualitātes prokuratūras izveidotās trauksmes celšanas sistēmas darbībā

Prokuratūras tīmekļvietnē – <https://www.prokuratura.lv/lv/kontaktinformacija/trauksmes-celejs> ir ietverta informācija par trauksmes celšanu un trauksmes cēlēja ziņojuma iesniegšanas kārtību, kā arī informācija, kādā veidā iespējams saņemt konsultācijas par jautājumiem, kas saistīti ar trauksmes celšanu. Tāpat 2023. gadā 24. novembrī tika izdoti ģenerālprokurora iekšējie noteikumi Nr. P-101-604-2023-00008 “Trauksmes celšanas noteikumi”, kas nosaka kārtību, kādā tiek saņemti, reģistrēti un izskatīti trauksmes cēlēju ziņojumi.

Aktuālākie jautājumi prokuratūrā trauksmes celšanas jomā

Viens no aktuālākajiem jautājumiem, kā rīkoties, ja sūdzību par kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu iesniedz trauksmes cēlējs, uz kura ziņojuma pamata tika uzsākta pārbaude.

Lai gan trauksmes cēlējs nav persona, kurai būtu tiesības pārsūdzēt kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu, tomēr Trauksmes celšanas likuma mērķa – veicināt, lai sabiedrības interesēs tiek celta trauksme par pārkāpumiem – sasniegšanai un

personu uzticības veicināšanai svarīgi ir panākt tiesisko attiecību taisnīgu noregulēšanu. Tādējādi prokuroram ir jāizmanto Prokuratūras likumā un citos procesuālajos likumos noteiktās prokurora pilnvaras un jāizvērtē kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietā pieņemtā lēmuma likumība un pamatotība. Piemēram, saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 373. panta astotās daļas noteikumiem prokurors var izvērtēt lēmuma par atteikšanos uzsākt kriminālprocesa likumību un pamatotību arī tad, ja nav saņemta šajā likumā minēto personu sūdzība. Turklāt saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 46. panta otrās daļas 7. punktu amatā augstākam prokuroram ir tiesības atcelt izmeklētāja, izmeklēšanas grupas dalībnieka, amatā zemāka prokurora lēmumus, tai skaitā lēmumus par kriminālprocesa izbeigšanu. Tāpat trauksmes cēlētājam nav arī Administratīvās atbildības likuma 166. panta pirmajā daļā minētā persona, kurai ir tiesības pārsūdzēt administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu. Taču atbilstoši Administratīvās atbildības likuma 56. panta 4., 5. punkta, 124., 171. panta noteikumiem prokuroram ir tiesības iesniegt protestu par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, kā arī veikt citas Prokuratūras likumā paredzētās darbības.

Tāpat aktuāls ir jautājums, kā rīkoties gadījumā, ja prokuratūras struktūrvienība vai prokurors, saņemot fiziskās personas iesniegumu, konstatē, ka iesniegums vai tā daļa pēc tajā norādītās informācijas satura atbilst trauksmes cēlēja ziņojumam.

Trauksmes celšanas likuma 6. panta piektā daļā noteic, ja persona ir iesniegusi iesniegumu, nenorādot, ka tas ir trauksmes cēlēja ziņojums, tad, kamēr iesniegums vēl nav izskatīts pēc būtības, persona var lūgt atzīt šo iesniegumu par trauksmes cēlēja ziņojumu. Kompetentā institūcija ierosina atzīt iesniegumu, kas iesniegts, nenorādot, ka tas ir trauksmes cēlēja ziņojums, bet pirmšķietami atbilst trauksmes cēlēja ziņojuma pazīmēm, par trauksmes cēlēja ziņojumu. Minēto iesniegumu izskata šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Atbilstoši ģenerālprokurora 2023. gadā 24. novembrī izdoto iekšējo noteikumu Nr. P-101-604-2023-00008 "Trauksmes celšanas noteikumi" 16. un 17. punktam, ja iesniegums, kas pēc tajā norādītās informācijas satura atbilst trauksmes cēlēja ziņojumam, tas nekavējoties jānodod vai jānosūta Administratīvā direktora dienesta Dokumentu un arhīvu pārvaldības nodaļas atbildīgajai personai trauksmes iesnieguma reģistrēšanai. Ja iesniegums saņemts elektroniskā veidā, tas jāpārsūta uz elektroniskā pasta adresi – trauksme@lrp.gov.lv.

Ģenerālprokurora noteiktais prokurors
trauksmes celšanas jautājumos

A. Buliņš